ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ՆԵՐԿԱՅ **1884** ԹՈՒԻՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆէլիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ:
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԷՆ. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Դէյստվիտելնի Ստատսկի Սօվէտնիկ **ՍՏԵՓԱՆ ԴԱՒԻԴՕՎԻՉ ԲԷՋԻՐԳԱՆՕՎ** յայտնում է իր ազգականներին և ծանօթներին, որ ներկայ յունվարի 14-ին, առաւօտեան 10 ժամին, Հին-կաթօլիկական եկեղեցում կը կատարվի իր հանգուցեալ ամուսին **ԵԿԱՏԵՐԻՆԱ ԴԱՒԻԴՕՎՆԱՅԻ** հոգեհանգիստը: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Պարսկաստանից: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Բարեկենդան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Գանձակ, յունվարի 4-ին

«Արձագանքի» 49 համարում կարդացինք պ. Ազգեանցի երկրորդ նամակը Ջարքայ վանքի վանահօր դէմ, որով պարոնը հրավիրում է այն տեղեկութիւն ունեցող անձանց, որոնք մօտաւորապէս տեղեկութիւն ունեն Ջարքայ վանքի կալուածքում գտնված երկաթաքարի մասին, որը, որպէս թէ, արժանապատիւ վանահայրը գաղտնի կերպով վաճառել է և նրա արդիւնքը մատեանի մէջ չէ մուծել, մանրամասնաբար հաղորդել:

Այս մասին ես հարկ համարեցի բաւականութիւն տալ պ. Ազգեանցի հետաքրքրութեանը:

Ես, ինչպէս մօտաւորապէս ծանօթ այդ կալուածքին, որտեղ շատ անգամ եղել եմ պաշտօնական գործով, նոյնպէս և Աստուածատուր վարդապետի դար ծանէութեան, հրապարակաւ յայտնում եմ, որ վանքապատկան կալուածքում չը կայ երկաթաքարի հանք և առաջին անգամն է լսվում այդ բանը, իսկ եթէ լինի էլ, ինչպէս պ. Ազգեանցը կարծում է, օգտաւէտ չէ բանեցնելը: Նրանք, որ առաջ պարապելիս եղել են այդ գործով, օրինակ Բանանց, Խաչակապ և Քարհատ գիւղացիները, նրանք ևս հրաժարվել են այդ գործից:

Ես կարծում եմ, որ ով բարեկամ է վանքի և նրա կալուածի հետ, նա միշտ պէտք է շնորհակալութիւն յայտնի վանահօրը, որովհետև, եթէ այսօր այդ կալուածքը վանքի անունն է կրում և չէ յափշտակված օտարներից, որոնք մինչև այս օր էլ աշխատել են և աշխատում են կլանելու, այդ միայն վանահօր շնորհիւն է:

Այժմ ես հարցնում եմ, թէ արդեօք երբ Աստուածատուր վարդապետը նշանակվեցաւ այդ վանքի վրա, հոգևոր իշխանութիւնը կարողացաւ յանձնել միւս շարժական կայքի հետ և այդ անշարժ կալուածքը, որը կարող է ստուգել յանձնողական ցուցակից, և որի մասին շատ են խօսում մի քանի պարոններ: Կարծեմ այս ամենը քաջ յայտնի է հոգևոր կառավարութեան և վանահօր հակառակորդներին:

Ես, ինչպէս մօտաւորապէս ծանօթ պ. Ազգեանցին և թէ իր այժմեան և թէ Շուշւայ անցեալ գործունէութեան, զարմանում եմ, որ նա այդպէս շուտով խաբվել է մի քանի պարոններից, և չէ ունեցել այնքան համբերութիւն, որ առաջ հաստատ փաստեր ժողովէր և ապա հրապարակ դուրս գար, որպէս զի այնուհետև հարկաւորութիւն չունենար ուրիշներից օգնութիւն խնդրելու, որոնք կարողանային պ. Ազգեանցի գրուածքը ապացուցանել:

Վերջապէս յոյս ունեմ, որ իմ այս մի քանի նկատողութիւնները սիրով կընդունի պ. Ազգեանցը:

Գ. Բ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, յունվարի 8-ին, Թիֆլիսի հայոց հոգևորականութիւնը, սրբազան առաջնորդի ներկայութեամբ, հանդիսով կատարեց իշխան Յովսէփ Արղութինսկու թաղումը, որ Թիֆլիսի Ներսիսեան հայոց դպրոցին նուիրել է երեք-յարկանի տուն, որ տարեկան մօտ 3000 ր. եկամուտ է բերում

—

Մանաւոր նամակից, որ ստացանք Վանից, իմացանք որ «Մեղու» և «Արձագանք» հասնում են Վան կանոնաւոր կերպով, իսկ «Մշակի» ոչ մի համարը չէ հասնում Վան, քանի որ Թիւրքաց կառավարութիւնը բռնել է տալիս մեր թերթը սահմանում: Մի տարի է դրեթէ որ Վանի բնակիչները «Մշակի» երեսը չեն տեսել, այն ինչ մեր թերթը կանոնաւոր կերպով ուղարկվում է Վան:

—

Վանից ստացած մասնաւոր մի նամակից քաղում ենք հետևեալը: «Վանում այժմ դրամական տագնապ կայ: Նշանաւոր վաճառականները, մանաւանդ նրանցից մինը, ամենանշանաւորը, այս շաբաթ տոկոսի չափը բարցրացրեց այն աստիճան, որ այժմ 100-ին **հ ա ր ի ւ ր** է վեր առնում:»

—

Շատերը մեզ դիմում են հարցնելով թէ որտեղ կարող են առնել պ. Կըռօյի «Արտաւազդ և Մարգարէտ» վէպը և որքան արժէ նա: Մենք «Մշակի» մէջ արդէն տպեցինք վէպի մասին յայտարարութիւնը, որից երևում է թէ գիրքը ծախվում է Թիֆլիսում «Կենտրօնական գրավաճառանոցում» և արժէ 1 րուբլ: Ուրեմն այդ վէպը ստանալու համար ուրիշ քաղաքներից էլ կարելի է դիմել Թիֆլիս «Կենտրօնական գրավաճառանոցը:»

—

Մի հայ երիտասարդ, որ չորս տարի շարունակ Ֆրանսիայում ուսում է առել, այն է Մարսէլ քաղաքի Գեղարուեստական դպրոցում (Aux Beaux Arts de Marseille)) այժմ Թիֆլիսում գանվելով, և ցանկանալով նորից ուղևորվել Ֆրանսիա իր ուսման մէջ կատարելագործվելու համար, յանձն է առնում նկարել կենդանի անձանց պատկերները բնական մեծութեամբ, բայց միայն **բ ի ւ ս տ ի** պատկերները, որոնք ֆօտօգրաֆիաներից էլ աւելի նման են լինում: Երիտասարդի հետ պայմանաւորվելու ցանկացողները կարող են դիմել «Մշակի» խմբագրութեանը:

—

Ստացանք Մօսկվայի հայոց հասարակութիւնից Գ. Րաֆֆիի համար ուղարկված նուէրներ. 1 փաւաւր արծաթեայ թանաքաման, 1 ոսկեայ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

IV

Երկու գրացի ընտանիքները բարեկենդանի սեղանի վրա Գէորգու գինով բաւական զուարթացան: Ուրախութեան ձայներն հետզհետէ կրկնապատկվում էին: Մեծից մինչև փոքրը ամենքն էլ ուրախ, զուարթ կամ երգում էին, կամ խօսում, ծիծաղում: Յանկարծ գրացի Հոռոմսին պոռաց. «Ինչ իք նստի պաուա կնկտերաց պէ, արիք «**ս ո խ ն ո ւ ս խ տ ո ր**» խաղանք:

—«Էդ լաւ ասիր, ձայն տուին ամեն կողմից. հայդէ սոխն ու սխտոր խաղանք: Ի՞նչ կօսիս Ակօ ափար:

—«Խաղացէք աղբէր, խաղացէք, ինչ որ սըրտներդ կուզէ էն խաղացէք, էս օր էլ քաշվիլ չի ուզի, պատասխանեց նա քաղցրութեամբ:

—«Մենք էլ կու խաղանք» ասեցին երեխաները:

—«Չէ հէլէ դուք կեցիք, թող յառաջ մեծերը խաղան, էդև էլ ձեր սըրէն կուգայ:

Հոռոմսին, որ բուն առաջարկողն էր, սկսաւ պոռալ: «Դէ, հայդէ, վեր կեցիք, բեւթիւնքդ, մէ մենծ պար բռնենք: Աղջի, ափլը տու էդդայ: Վեր կեցիք, Պօտօ, Տիրան, Բլսիմ, Անտօն, Աքել, Օվանջան. հայդէ, թէզ արէք, վով որ չի վեր կենայ, ափլը գլխումը կու իջըցնիմ» և սկսաւ աւելով սպառնալ: Բոլորքեանք վերկեցան տեղերից:

«Եէ կու խաղամ, համմա ուսուլ պխտի կպըռնիս, Հոռոմսի հօրքու», ասաց մի երիտասարդ:

—«Էդ քու բանը չէ. դուն թէզ տեղիդմէն խաղցի թէ չէ, ահա հիմի ափլը կերար»:

Խաղալու համար պայման առաջարկող պարոնը, Հոռոմսիի ձեռին սպառնալից ափլը տեսնելով շուտով վեր ելաւ և միացաւ միւսներին, որոնք կնիկ, մարդ, խառն, մի մեծ շրջան էին կազմել և պարագլխի հրամանին էին սպասում,

Պ ա ր բ ա շ ի Հոռոմսին մի ձեռքում «ափլի կոթը», միւս ձեռքով ընկերոջ ձեռքը բռնած, երբ տեսաւ, որ ամենքը շարված, պատրաստ են, բարձրաձայն նախադրուշացրեց: «Դէ, հիմի էլ սուս, ինչով որ ասիմ, էնդով պխտի ծեծիք, վով որ չի անի, քօռանամ, էնդամ կու կպըընիմ օր է, բիւթիւն կու մախքըրտի»:—Դէ լաւ, լաւ, հա, ասա տեսնենք»: Պարբաշի Հոռոմսին մի ոտք առաջ առնելով սկսեց եղանակաւ ասել. «**Ա ր ի ք ծ ե ծ ի ն ք ս ո խ ն ո ւ ս խ տ ո ր**, արիք ծեծինք սոխն ու սխտոր»: Բոլոր պարախումբը միաձայն և մի և նոյն եղանակով պատասխանեց:

«Արիք ծեծինք սոխն ու սխտոր, արիք ծեծինք սոխն ու սխտոր», և սկսան զանազան շարժումներով իրենց ձևացուցած բոլորակի շուրջը պարել: Հոռոմսին ասաց. «**Ի ն չ ո՞ վ ծ ե ծ ի ն ք ս ո խ ն ո ւ ս խ տ ո ր**, ինչո՞վ ծեծինք սոխն ու սխտոր»: Խումբը այդ էլ երկու հեղ կրկնեց: Հոռոմսին սաաց «**Ո տ ք ո վ**, ոտքով, ոտքով» և սկսեց աջ ոտքը շուտ, շուտ գետնին զարնել: Բոլոր խումբը նրա օրինակին հետևելով, բազմաթիւ ոտքեր սկսան գետինը ծեծել, համարելով թէ սոխն ու սխտոր են ծեծում: Երբ ոտներով բաւական ծեծեցին, պարբաշին երգեց «**Կ ա ն ա չ պ ղ ա ո ր ճ ի տ մ ա ն ա ն ա յ**» երկու հեղ: Խումբը նոյնպէս կրկնեց երկու հեղ: Հոռոմսին ասաց նորէն «Արիք ծեծինք սոխն ու սխտոր». խումբը կրկնեց դարձեալ. պարբաշին ասաց «ինչո՞վ ծեծինք»: Խումբը այդ էլ նոյնպէս կրկնեց: Եւ ահա Հոռոմսին պոռաց, աւելը սպառնալի դրքով վեր բռնած. «**Ծ ն կ ո վ**, ծնկով», և իրեն հետ միասին ամենքը սկսան ծընկները գետնին զարնել: Պարբաշին ոտք ելաւ. նոյնպէս և միւսները, ասելով «կանաչ պղտոր ճիտ մանանայ» և ապա դարձեալ «Արիք, ծեծինք սոխն ու սխտոր, ինչով ծեծինք սոխն ու սխտոր» ասելով պարում էին և ահա Հոռոմսին պոռաց. «**Գ ը լ խ ո վ**, գլխով, գլխով»: Բոլոր խումբը միասին ծռւվեցան գետին և գլուխը է որ խփվում էր գետնին: Մի քանի ամաչկոտ հարսներ և աղջիկներ և մեծահոգի երիտասարդներ ծածկաբար չուզեցին անսալ այդ հրամանին, բայց պարբաշիի հսկող աչքը իսկոյն նշմարեց այդ և աւելի կոպիտ անխընայ հարուածներ սկսաւ տեղացնել այդ անհնազանդների գլխին և մինչև սրանք ճշդութեամբ չը կատարեցին հրամանը՝ աւելի կոպիտ չը դադարեցաւ: Հոռոմսիի հետ միասին ծնկաչոք խումբը դարձեալ ոտք ելաւ: Պարբաշին և նրանից յետոյ խումբը նորէն կրկնեցին «Արիք ծեծինքն ու ինչո՞վ ծեծինքը» և Հոռոմսին յանկարծ պոռաց «**փ ո ր ո վ**, փորով, փորով»: Իսկոյն բոլոր պարող խումբը փըռուեցաւ գետին: Դա ամենից զուարճալի և միանգամայն դժուար տեղն էր: Երևակայեցէք, մի խումբ կանանց և արանց, կլոր շարված, ամենքը երեսի վրա պառկած, փորերն անընդհատ խփում են գետնին: Թէ իրենց և թէ խաղին չը մասնակցողների ծիծաղին չափ չը կար: Մի կողմից փորերի զարկվելու ձայնը և շարժումները, միւս կողմից անհնազանդների վրա տեղացող պարբաշիի գռռում, գոչումներն և աւելի կոպիտ հարուածներն սաստիկ և ընդհանուր խնդում ու ծիծաղ էր պատճառել ամենքի մէջ: Այն աստիճանի որ ոմանք սաստիկ ծիծաղից և ոմանք էլ մանաւանդ կերած ծեծերից զգուշանալով, խոյս տուին պարից դուրս, որոնց հետևեցան և ուրիշները, և այդպիսով վերջացաւ պարը: Այդպիսի դէպքերում, պարբաշին ինչքան խիստ և կանոնապահ լինի, այնքան շատ կը տևէ խաղը. փորից յետոյ առհասարակ սոխն ու սխտորը ծեծում են դեռ քթով, ականջով, մէջքով և այլն, մէկ խօսքով ինչով որ պարագլուխը կը բարեհաճի,

—«Ակօ ափար, պռաւաց շատ ծիծաղելուց շնչահատ մի երիտասարդ, ձեզի համա էնքան սոխ ու սխտոր ծեծեցինք օր է, բիւթիւն մեծ պահքին հերիք է»:

—«Շատ ապրիս, օղուլ, շատ ապրիք պատասխանեց Ակօն դեռ ևս շարունակվող ծիծաղից հազիւ հազ ինքն իրան բռնելով: «Աղջի, էս աթաքաները մյց, էս մեր մեծ պահքի սխտոր ծեծողներուն համար. տօղրուսի սահանց աշխատանքը շատ

գրիչ և 1 արծաթապատ չքեղ թղթապահ և այդ իրեղէնները ըստ պատկանելոյն յանձնեցինք: Նոյն նպատակով ստացանք Թիֆլիսի լուսանկար Տէր-Ղևոնդեանից մի պատկեր գեղեցիկ շրջանակով: Ցանձնեցինք ում հարկն է և այս պատկերը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Դավրէժ, 27 դեկտ. 1883 Թ.

Մենք շատ ցաւալի իրողութիւններ իմացանք, որոնք խիստ մռայլ գոյներով են նկարագրում այն անձանց, որոնք այսօր կառավարում են Էջմիածինը: Կ. Պոլսի Ներսէս պատրիարքը չէր սխալւում, երբ հեռագրում էր թէ «Թող կարգը և խաղաղութիւնը թագաւորէ ս. Աթոռի մէջ»: Կարգը և խաղաղութիւնը շուտով վրդովւեցաւ. Սինօդը չը կարողացաւ Էջմիածնի ելևմտային (ֆինանսական) վիճակը այնպէս պահպանել, ինչպէս էր կաթուղիկոսի ժամանակ. Նա ձեռնամուխ եղաւ դրամագլխին և Էջմիածինը մինչև նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը աչագին դեֆիցիտ պիտի ունենայ: Սակայն այդ ճգնաժամի ժամանակ, Սինօդը հարկաւոր համարեց 1000 րուբլի տալ իր անդամ Գրիգոր եպիսկոպոս Մատթէոսեանին, իբրև ընծայ՝ Եւրոպա գնալու և «խանգարեալ առողջութիւնը կազդուրելու համար» և այլ ուրիշ մեծ ծախքեր անելու: Իբր թէ Գրիգոր եպիսկոպոսը այդ 1,000 րուբլին չէր կարող փոխ առնել նոյն իսկ իր եղբօրից, որը Երևանում բ ա ն կ է բաց արել և փոխառութեամբ է պարապւում....:

Էջմիածնի սուրբ հայրերը շատ շուտով մոռացան այն հանդիսաւոր խոստումը, որ արել էին «իրենց վեղարը անգամ ծախելու և ճեմարանը պահելու»: Հոկտեմբեր ամսին թէ տեսուչը և թէ ուսուցիչները իրենց 3—4 ամսւայ ռոճիկները դեռ չէին ստացել: Բանը այն տեղն էր հասել, որ ուսուցչական խումբը դիմել էր Սինօդին և հարցրել «եթէ Էջմիածինը փող չունէ, թող յայտնէ և խումբը կարող է այժմ ևս հեռանալ», թէև հոկտեմբեր ամսին ուսուցիչներին արձակելը անխղճութիւն կը լինէր: Սինօդը երևի ամենահեշտ միջոցը գտել էր դրամագլուխը ծախսելու մէջ: Միւս կողմից Սինօդը, հակառակ տեսչի, ուսուցչական խմբի և նոյն իսկ ճեմարանի կանոնադրութեան միջամտում էր ճեմարանի ներքին գործերի մէջ իր կողմից ուղղակի ուսուցիչներ նշանակելով: Այդպէս ճեմարանի վարչութեան և Սինօդի յարաբերութիւնները բաւականին լարված էին և այժմ, գտնվեցան մարդիկ, որոնք աշխատում էին տապալել այդ վարչութիւնը և ցրւել այժմեան ուսուցչական խումբը:

Այն օրից, որ ներկայ ուսուցչական խումբը մուտ է գործել ճեմարանը, նրա մասին և նրա դէմ շատ խօսակցութիւններ և դժգոհութիւններ են յայտնվել: Գանգատների գլխաւորը նրա անդամների ռոճիկների չատութիւնն է եղել: Ճշմարիտ է, որ այդ կողմից գանգատվել կարելի է, բայց միայն այդ կողմից: Գալով ուսումնական կողմին և խմբի գործունէութեան հետևանքին, ես անխրաւացի եմ գտնում բոլոր մինչև այժմ եղած գանգատները և նոյն իսկ վաղաժամանակեայ և ահա ինչ պատճառներով:

Նախ և առաջ այդ խումբը կազմուած է մեր մանկավարժութեան և գրականութեան մէջ գործող յայտնի փորձառու և հմուտ անձերից: Երկրորդ, որքան որ ես անձամբ կարողացայ բաւական ուսուցանել այցելելով ճեմարանը և լսելով ուրիշներից, ուսումը խիստ յաջող է ընթանում ճեմարանում և աշակերտների մտաւոր ու բարոյական զարգացումը կանոնաւորապէս յառաջադիմում է: Եւ վերջապէս, այդ խմբի գործունէութեան գնահատութիւնը կարելի էր ճշգրիտ կերպով անել միայն այժմ, երբ երեքամեայ գործունէութիւնից յետոյ, նա ընծայեց հայ ազգին իր առաջին երախայրիքը: Ինչպէս յայտնի է, այս տարի ճեմարանում իրենց ուսումը աւարտեցին 6 ուսանող, ուսուցչութեան իրաւունք ստանալով: 10 հոգի էլ եկող տարի կաւարտեն: Դոքա ցրւելով զանազան հայաբնակ քաղաքներ ուսուցչութեան պաշտօնով, կարող են ցոյց տալ, թէ որքան համապատասխանել է ճեմարանը իր նպատակին, այն է հայ ազգին տալու արժանաւոր և ուսումնական ուսուցիչներ և քահանաներ: Համբերող լինենք և զուր տեղ դժգոհութիւն ու անվստահութիւն չը սերմանենք ժողովրդեան մէջ: Վերջապէս, այդ բոլորից յետոյ ծայրայեղ անխոհեմութիւն կը լինէր այժմ արձակել ճեմարանի ուսուցչական խումբը: Այդ միայն ապագայ կաթողիկոսի գործը և իրաւունքն է, ուրիշ ոչ ոքին չէ տուած մի այդպիսի իրաւունք: Նոր կաթողիկոսը վերահասու լինելով գործին կարող է տեսնել, թէ որքան արդիւնաւոր կամ ապարդիւն է եղել ուսուցչական խմբի գործունէութիւնը և ըստ այնմ կարող է պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւնն անել: Որքան էլ մենք հակառակ լինենք այժմեան խմբի ուղղութեան, բայց դարձեալ ժողովրդի շահը պահանջում է, որ այժմ մենք օգնական հանդիսանանք նրան, մինչև Էջմիածնի աթոռի վրա կը բազմի ազգի հովուապետը:

Որովհետև այժմ ամեն տեղ պատրաստութիւններ են լինում պատգամաւորներ ընտրելու առաջիկայ կաթողիկոսական ընտրութեան համար և այդ պատճառով ժողովներ են լինում, ուստի այժմէն իսկ կարող եմ հաւատացնել ձեզ, որ պարսկահայերի ընտրելին կը լինի կամ Ներսէս պատրիարքը և կամ Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձեան: Այստեղ տարածվեցաւ նոյնպէս այն թուղթը, որ պարունակում է իր մէջ Մակար արքեպիսկոպոսի, այժմեան տեղապահի կենսագրութիւնը: Ինչպէս յայտնի է, նորին սրբազնութիւնն ևս ի չորս կաթողիկոսական ընտրելեաց է հաշվւում:

Հմ. Առաքելեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

— «Temps» լրագրին Խարտումից հեռագրում են դեկտեմբերի 29-ից. «Մուդիրը վերադարձաւ Խարտում: Նա համոզվեցաւ, որ տեղացիները քանդեցին դէպի Սենաարը տանող ամբողջ ճանապարհի վրա սիւները: Բոլոր շէյխերը միացան մահդիի հետ: Երէկ այստեղ կալանաւորվեցաւ մի արաբ, որը մեծ քանակութեամբ վառօդ և փամփուշտներ էր ծախում: Տօները հանգիստ անցան: Այնու ամենայնիւ բերդապահ զօրքի մէջ մեծ անբաւականութիւն է տիրում, որովհետև իր ժամանակին նրանց ռոճիկ չեն տալիս: Զինւորների համարեա կէսի վրա չէ կարելի վստահ լինել: Ասում են, որ 84,000 զինւորներ էլ Օբէիդից գնացին Խարտում և որ մահդին և ու նրա օֆիցէրները կը միանան այդ զօրքի հետ տօներից յետոյ»:

—Կ. Պոլսից «Times» լրագրին գրում են, որ պ. Բադօլլից ներկայացաւ սուլթանին, որը պահանջեց նրանից, որ գերմանական դեսպանը ստիպէ մայոր Գօլցին հրաժարական տալ այն պատճառով, որ նրա Կ. Պոլիս մնալը յուզում է մտքերը և սխալ լուրերի տարածման առիթ է տալիս:

—Կ. Պոլսից լրագիրներին հաղորդում են, որ յոյն ուղղափառ սինօդի և աշխարհական անձինքների ժողովում վճռվեցաւ, որ Յովակիմ III պատրիարքը պէտք է մնդէ իր հրաժարականի վրա: Այդպիսով յունաց պատրիարքը արդէն երրորդ անգամն է պահանջում իր հրաժարականի ընդունելը:

—Աւստրիական մինիստր-նախագահ Տիսսա նոր տարւայ առիթով ընդունելով ազատամիտ կուսակցութեան անդամներին, մի ճառ՝ արտասանեց, որ օրվայ հարց է դարձել եւրոպական ամբողջ մամուլի և մանաւանդ աւստրիական հասարակութեան համար: Տիսսա ամենից առաջ շնորհակալութիւն յայտնեց ազատամիտ կուսակցութեանը, որ օգնեց կառավարութեան դիտաւորութիւնների իրագործմանը և ասաց, որ կառավարութիւնը ուժեղ է ժողովրդի հաւատարմութեամբ: Նրա կարծիքով, կառավարութիւնը բազադրեալ շատ խնդիրներ պէտք է լուծէ, բայց այդ աշխատանքից հարկաւոր չէ երկիւղ կրել: Անցնելով հակասեմիտների հարցին, մինիստրը ասեց, որ նա չի առաջնորդվի անձնական համակրութեամբ կամ հակակրութեամբ, այլ միայն ցանկութեամբ չը վնասել Ունգարիայի բարի անուանը: Յայտնի չէ, թէ ապագան ինչ է պատրաստում մահկանացուներին: Կառավարութեան վրա մեծ պարտականութիւններ են դրված և պէտք է կատարել, աչքի առաջ ունենալով, որ իւրաքանչիւր մարդու կեանքի նպատակը պէտք է լինի ծառայել մարդկութեանը: Այդ պարտականութիւնների կատարման ձևերը կարող են զանազան լինել, բայց գաղափարը անփոփոխ կը մնայ: Այնուհետև Տիսսա ասեց, որ մինիստրութիւնը և նրա կուսակցութիւնը, եթէ մինչև անգամ կը չհասնին իրանց նպատակից, դրա պատճառը այն չի լինի, որ կը կորցնեն ցանկութիւնը այդ նպատակին հասնելու համար, այլ նրանք իրանց տեղը կը զիջանեն ուրիշներին այն ժամանակ միայն, երբ կը համոզվեն, որ գործերի դրութիւնը արմատապէս փոխվել է և որ ուրիշ ճանապարհով աւելի աջողութեամբ կարելի է աշխատել հասարակութեան համար: Վերջը Տիսսա դիմեց ազատամիտ կուսակցութեանը, խնդրելով չը յուսահատվել և հաւատալ իրանց կոչումին, որովհետև նպատակը, այն է հասարակական բարիքը, պէտք է ոգևորէ իւրաքանչիւր մարդուն: Այդ ճառը աղմկալի ծափահարութիւններով և աղաղակներով ընդունվեցաւ: Այդ ճառը մեծ տպաւորութիւն գործեց, որովհետև նրան մի պատասխան են համարում Վիէննայի և Պէշտի ազնուականների դաւադրութեանը մինիստրութեան դէմ:

—Հեռագիրը արդէն հաղորդեց, որ գերմանական բայխստագի անդամ Լասկէր վախճանվեցաւ Նիւ-Եօրկի մէջ: Լասկէրը վախճանվեցաւ սրտի պայթումից: Լասկէր վերադառնում էր ճաշից բանկիր Զէլիգմանի մօտ: Լասկէրի մարմինը զմռսված է և կը տեղափոխվի Գերմանիա: Գերմանական այդ նշանաւոր գործիչը մի խեղճ հրէայի որդի էր: Նա վախճանվեցաւ 54 ամեայ հասակում: Երիտասարդ ժամանակ նա մատեմատիկայի և իրաւաբանութեան դասախօսութիւններ էր լսում Բրէսլաւլի համալսարանի մէջ: 1858 թուականին նա Բէրլինի մէջ ծառայութիւն մտաւ դատաստանական բաժինը: 1865 թուականին Բերլինը նրան իր պատգամաւոր ընտրեց լանդտագի մէջ և նա անյապաղ գրաւեց ամենքի ուշադրութիւնը իր գեղեցիկ ճառերով: Այժմեան բայխստագի մէջ նա Զօննենբերգ—Զաալֆէլդի շրջանի ներկայացուցիչն էր: Յայտնի է, որ նա հիմնեց ազատամիտ կուսակցութիւնը, բայց երբ այդ կուսակցութիւնը ինքը իրան կորուստ պատճառեց, հիմնեց սէցէսիօնիստների կուսակցութիւնը: 1870 թուականին նա զեկուցումն ներկայացրեց Բադէնը հիւսիսային—գերմանական կուսակցութեանը միացնելու մասին. այդ զեկուցումից յետոյ սկսվեցաւ ուժեղ շարժումն յօգուտ Գերմանիայի միութեան: Սահմանադրական բոլոր հարցերի քննութեան ժամանակ Լասկէր նշանաւոր դեր էր խաղում և վերջին տարիների ազատամիտ օրէնսդրութիւնը կրում է նրա ոգու կնիքը: Մի ժամանակ Լասկէր Գերմանիայի ամենանշանաւոր պարլամենտական գործիչ էր: Ամբողջ քսան տարիների ընթացքում նա մասնակցում էր Գերմանիայի քաղաքական կեանքին: Իր ամբողջ գոյութեամբ և հոգով նա աշխատում էր օգուտ բերել Պրուսիայի և Գերմանիայի քաղաքական զարգացմանը: Նրա քաղաքական գործունէութիւնը սկսվեցաւ 1860 թուականին, երբ Պրուսիայի մէջ քաղաքական կեանքի մի «նոր դարագլուխ» սկսվեցաւ: Նրա քաղաքական կարծիքները տպվեցան մի քանի լրագիրների մէջ և ամենքի ուշադրութիւնը իրանց վրա դարձրին: Երբ նա ընդդիմադրում էր կառավարութեանը, նա

է, ծեծելով, ծեծելով բևեռին հելաք եղան:

—«Ինչ որ է, մէ բան ունէինք, էն էլ արինք մեծ պպքի սխտորը ծեծեցինք, տուէք, տեսնինք տնկինք, որդի բարակ է էնդի կըտրըվի: Մեր պարբաշիին տու ամէնիմէն յառաջ, պարբաշիին» պոռաց մի երիտասարդ:

—«Հա, հա, էտ լաւ ասիր, պարբաշիին գինի տուէք»:

—«Քա, վայ ինձ, չէ, չէ. ես գաթի շատ իմ խմած, էլ չիմ կայ վեր կալնի» շտապօք ասաց Հոտոմսին և ուզեց ետ քաշուիլ: Բայց քանի ձեռքեր միասին վրան թափվեցան «ինչ է, պոռում էին ամենքը, չէս մի խմի. հայմ. չունքի քու բէյֆով է. աւելի կօթով մեր մէրը լցնելը գինիս ու գինի խմելը չէս գիտի»:

«Ճշմարիտ, էնդամ զարկից օր է, դահա հէլէ ցաւը չէ անցած մէջքիմէն» ասաց դրկից Մանանը:

—«Հապա իմը, աւելացրեց Անտօնը, էնէնց զարկից գլխիս օր է, սև ջուր իջաւ աչքումս:

Ծեծ ուտողների գանգատը հետզհետէ աւելանում էր: Հոտոմսին չէր կարող էլ խօսք տալ և մինչև վերջին կաթիլը ստիպվեցաւ խմել իրեն մատուցված բաժակը: Երբ Հոտոմսին գաւաթը բերնին դրեց, Բիւմը պոռաց «տօ, մանչեր, անուշ ասէք պար-բաշիին: Եւ երիտասարդները միասին սկսան բարձրաձայն երգել «Անուշ, անուշ, մեր պարբաշիի խմածն անուշ»: Եւ դարձեալ ծիծաղ, դարձեալ խնդում:

—«Եա, պարբաշի դառնալն ու ուրիշին քէօթակլամիչ-անիլը (սասաիկ ծեծել) կօլայ (դիւրին) բան մի գիտէիր, իւթէ էսէնց խմէ որ սովրիս» կանչւում էին ամեն կողմից:

—«Մէզէ տուէք պարբաշիին», ասաց Պօտօն:

Իսկոյն քանի ձեռք միասին թափվեցան սեղանի վրա. մէկը բոված հաւի միս վերցրեց, միւսը պանիր, երրորդը երշիկ, ապուխտ, չորրորդը խորոված, հինգերորդը մի այլ բան և մեր տիկին-պարբաշիին ամենի ընծայածն էլ բարեհաճեցաւ առնել ու ուտել ամենին էլ «ապրիս, ապրիս» ասելով:

—«Հիմի սրբէն մանդր աղջկերանցն է» ասաց դրկից Կարօն:

—«Հապա, հապա, վեր կեցէք Աննիկ, Փերօն, Ագնէս, Թագուհի, դուք էլ մէ ձեր հունարը թափեցէք տեհնինք», ասաց Ակօ-ախպարը: Աղջիկներն ելան մէջտեղ: Տիրօնը որ քաղցր և միանգամայն երգերի բաւական մեծ պաշար ունէր մտքումն, առաւ դափը ձեռքումն և փափուկ մատներով սկսաւ հնչեցնել: Մի կողմից չալում էր դափն և միւս կողմից երգում էր անուշ թուրքերէն երգեր, որի եղանակի վրա սկսան կաքաւել աղջիկներն, առանձին առանձին:

Դափի մեղմ հնչումը, կանացի փափուկ ձայնով երգը, և այդ եղանակի վրա «ոսկոտ և ալլի, փուլլի» օրիորդների պարը շատ մեծ հաճոյք էր պատճառում բովանդակ հանդիսատեսաց խմբին: Մի երկու թուրքերէն երգ ասելուց յետոյ, Տիրօնը դափը տուեց քովի նստողին, որ կրակի վրա տաքացնէ և յետոյ տաքացրած դափը մի երկու հեղ չփելով առաւ փափուկ մատների մէջ և սկսաւ դարձեալ երգել: Բայց այս անգամ այլ ևս թուրքերէն չէր, այլ մայրենի լեզուով, հայերէն:

—«Տիրօն հօրքուր, հոգիդ կուսիրիս, մէ լաւ խաղ ասա» ասում էին պարող աղջիկներն:

Տիրօնը երգեց հետևեալն և նրա եղանակի վրա սկսան պարել աղջիկները առանձին, առանձին:

«Կորձուլումէն *) կուգաս տոտվ,
Վարդ, մանուշակ անուշ հոտվ
Սիրտդ ինձի դէհ տէ չուտով:
Կորձուլումէն կուգաս ոփսոփ
Ոտիդրա կայ լաւ կէմուխոփ
Նօրդամ կօնիս ամէն վախսփ:
Երևէսն կուլայ չէս օրըրի,
Մատոօք կուգիս չորս հարուրի,
Պխտի առնեմ մի պարհուրի:

Եւ լռեց Տիրօնը: «Աղջի, թես դադրեցաւ, **) Մանան, առ դափը ու մէկ էլ դուն ասա:

«Լաւ է ասելի, Մանան, առ մէ քիչ էլ դուն ասա: Զաթի գիտենք, խաղ շատ գիտես, հէմ աւելին էլ կու սիրիս» ասաց Կատոն:

«Տիրօն էմէկդ Երուսաղէմ» ասին ամեն կողմից, երգ ասողին:

«Աղջի, դուք դադրեցաք, դուք արէք նստէք, մէ քիչ էլ սահանք խաղան»: Ագնէսն ու Աննիկը եկան տեղերը նստան: Իսկ Թագուհին ու Փերօնը չընդունեցան յոգնածութիւնը և ուզեցին պարը շարունակել. Նրանց ընկերացան Օղերն և Մեռոնը (Վերոն) նոր ուժով: Մանանը (դա Ակօ ախպարի հալոը չէր այլ դրացի Սուքօյի կինն էր) առաւ դափը և առանձին ճարտարութեամբ սկսաւ հնչեցնել և եռանդով երգել:

Աղջիկներն էլ աշխոյժով կաքաւում էին:

Ջրի կօրթաս վերի վերի,
Կրակ ընկնի սիրտդ էրի,
Քեզի տեհնեմ օրբեւերի (որբևայրի):
Ջրի կօրթաս ջուխտ քուլակով
Սիրտըս երեցիր կրակով,
Քեզի փախցնեմ ալ քուռակով...

«Աղջի, Մանան, աղջի մէկ էդ քայդէն փոխէ. ուրիշ խաղ ասա, ասաց Կատոն: Մանանը փոխեց թէ եղանակն և թէ երգը:

Անձրև կուգայ շաղելով
Վարդ իմ քաղած մաղերով
Հիմի իմ եարըս կուգայ
Ալ ձին տակը խաղալով:

«Ապրիս, Մանան, տէհար մի, իւթէ էտ տեղն է մեր ուզածը, ասին կնիկները: Մանանը ոգևորված շարունակեց:

Անձրև կու գայ շաղ տալով
Մէմիկ մէմիկ հատ տալով
Հիմի իմ եարըս կու գայ
Մօռ բռնիչը թափ տալով:

«Ապրիս» կրկնեցին երիտասարդները, թէպէտ մեծերի առջևն այդպիսի երգերն ասելը ու լսելը մեծ յանցանք էր երիտասարդաց և հարսների համար, սակայն «թող երթան աղօթք անեն», որ

---

*) Կորձուլ՝ Արդուինի քաղաքի մի թաղի անունն է:
**) Դադրեցաւ նշանակում է յոգնեցաւ:

հարկաւոր համարեց թողնել պետական ծառայութիւնը։ Նրա պարլամենտական գործունէութիւնը քննելու ժամանակ պէտք է զանազանել նրա ձգտումները իբրև մարդու, նրա ընդունակութիւնները և այն միջոցները, որ ունէր իր նպատակներին հասնելու համար։ Առաջին երկու կողմերից մինչև անգամ նրա հակառակորդները խոստովանում են նրա ընդունակութիւնները և ձգտումների ազնուութիւնը։ Բայց նա էլ սխալվում էր միջոցների ընտրութեան ժամանակ։ Էդուարդ Լասկէր այդ սխալների շնորհիւ շատ անգամ ստիպված էր լինում փոփոխել այն դրօշակը, որի համար նա պատերազմում էր և թողնել այն կուսակցութիւնը, որին նա պատկանում էր։ Բայց այդ սխալները անկարող էին խաւարեցնել նրա մարդկային յատկութիւնները։ Նա եռանդով մասնակցում էր ազատամիտ օրէնսդրութեան հրատարակմանը։ Չը նայելով իր բաւական նշանաւոր աջակցութեանը իշխան Բիսմարկին, նա երբէք չէ վախեցել վերջինի համակրութիւնը։ Նա սկսեց ընդդիմադրել գերմանական կանցլէրին սէցէսիօնիստների կուսակցութեան կազմելուց յետոյ։ Բացի պարլամենտից Լասկէր գործում էր և գրական ասպարէզի վրա։ Նրա գրուածքները առանձին աջողութիւն չէին ունենում, երբ նա հեռանում էր քաղաքական հարցերից։ Բայց նրա մի քանի փիլիսօփայական և կրթութեան մասին յօդուածները ուշադրութեան արժանի են։ Լասկէր իրան ամբողջապէս նուիրեց հասարակական կեանքին և իր անչափ աշխատանքով չափազանց վնասեց իր թոյլ առողջութեանը։ Նա ամուրի վախճանվեցաւ։

—Բերլինից «Temps» լրագրին հեռագրում են, որ գերմանացիների յոյսերը, իբր թէ գերմանական թագաժառանգի այցելութիւնը պապին կը մեղմացնի կառավարութեան մաքառումը պապի հետ, չարդարացան։ Կղերական պատգամաւորները ամենևին տրամադրված չեն չափաւորել իրանց յարձակումները կառավարութեան վրա։

—Անգլիական կաթօլիկների և օրանժիստների մէջ մեծ յուզմունք է տիրում, այնպէս որ երկիւղ են կրում անկարգութիւններից։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լրագիրներում կարդում ենք եգիպտական առաջին մինիստր Նուբար-փաշայի կենսագրութիւնից մի քանի տեղեկութիւններ։ Նուբար-փաշան ծագում է Զմիւռնիայում գաղթած հայկական ընտանիքից, կրթութիւն է ստացել Շվէյցարիայում և Ֆրանսիայում և եգիպտական ծառայութիւնը մտաւ 1842 թւին, դեռ ևս Մէհմէդ-Ալիի ժամանակ։ 1854 թւին Նուբար-փաշան դեսպան նշանակվեցաւ Վիեննայում, բայց նա կատարելապէս նշանակութիւն ստացաւ վաթսունական թուականներում, երբ նա Կ. Պօլսում և Փարիզում յաջողութեամբ վերջացրեց Սուէզի ջրանցքը շինելու բանակցութիւնները, որի համար և 1867 թւին նշանակվեցաւ արտաքին գործերի մինիստր։ Այն ժամանակ նա ձգտում էր Եգիպտոսի անկախութեանը, բայց չափից դուրս յափշտակվում էր Եւրոպական կուլտուրայի արտաքին ձևերով։ Եգիպտոսը իր այժմեան անանկութեամբ մասամբ պարտական է Նուբար-փաշային, որպէս նախկին խէդիվ Իզմայիլի խորհրդականին։ Այժմ նա ըստ երևոյթին վերջնականապէս անցել է անգլիական բանակը կամ գոնէ հաշտվել է անգլիական մշտական հովանաւորութեան տեսարանի հետ։ Նուբարը Ֆրանսիայի թշնամի է, որի ներկայացուցիչները յաճախ գործում էին նրա դէմ։ 1874 թւին նա զրկվեցաւ իր պաշտօնից Ֆրանսիայի ազդեցութեան պատճառով, բայց փոքր ժամանակից յետոյ կրկին արտաքին գործերի մինիստր նշանակվեցաւ և պահում էր այդ պաշտօնը, սակաւ ընդմիջումներով, մինչև 1878 թիւը։

* * *

Կանոնաւոր ման գալու դասեր։ Ամերիկայի մի քանի տեղերում երգեցողութեան, խաղի, լեզուների և այլ առարկաների հետ հաւասար կերպով դաս են տրվում կանոնաւոր ման գալու դասերը։ Առողջապահութիւնը խորհուրդ է տալիս յենվել մատների վրա, որովհետև հակառակ դէպքում իւրաքանչիւր քայլի ժամանակ ողնաշարի զօրեղ ցնցումն է լինում։ Ամենից առողջապահօրէն և մի և նոյն ժամանակ ճարպիկ ման են գալիս ֆրանսիացիները և անգլիացիները։ Ընդհակառակն, գերմանացիք ամենից վատ և անճարպիկ կերպով են ման գալիս, որովհետև ման գալու ձևերի վրա սակաւ ուշադրութիւն են դարձնում։

* * *

Ֆրանսիական լրագիրների խօսքերով, Վէրնալում (Ռօզի դէպարտամէնտում) ապրում է միհարիւր և քսանամեայ պառաւ կին։ Նա դեռ ևս ժիր կին է և կարող մի քանի տարի էլ ապրել։ Առհասարակ, պէտք է նկատել, որ մարդիկ ամենից երկար ապրում են այնպիսի երկիրներում, ուր ծայրայեղ փոփոխութիւններ չը կան կլիմայում, որպէս, օրինակ Շօտլանդիայում, ապա Շվէյցարիայում և Ունգարիայում։ Կովկասեան ցեղին պատկանողները, որոնք միջին թւով աւելի երկարակեաց են, կանայք աւելի երկար են ապրում։ Առհասարակ 100 տղամարդկանց վրա գալիս են 178 կանայք, որոնք 90 տարեկան հասակին են հասնում, և 155 կանայք 100 տղամարդկանց վրա, որոնք ապրում են մինչև 100 տարի։ Բայց 100 տարեկան հասակից յետոյ յարաբերութիւնը փոխվում է յօգուտ տղամարդերի։ Գոնէ, որքան յայտնի է, վերջին ժամանակներում 50 տղամարդիք հասան 110 տարեկան հասակին, իսկ կանանցից միայն 13 հոգի։ Աղքատ դասակարգերում պատահում են ամենախորին ծերութեան դէպքեր։ Գոնէ նրանց ներկայացուցիչը հասաւ այնպիսի խորին ծերութեան, որպիսին չը կայ պատմական ժամանակագրութեան մէջ, այն 185 տարեկան հասակին։ Բարձր դասակարգերում համարեա հարիւրամեայ ծերութեան օրինակ չը կայ. սակայն դըրանց մէջ համեմատաբար աւելի մեծ թւով են հասնում միջին հասակին։ Նկարիչների մէջ պատահում են ամենախորին ծերութեան օրինակներ։ Օրինակ, Միքէլ-Անջէլօ մեռաւ 90 տարեկան հասակում։ Տիցիանը համարեա մինչև 100 տարի ապրեց։ Աստուածաբանները միջին թւով խորին ծերութեան են հասնում, այն ինչ բժիշկները համեմատաբար վաղ են մեռնում։ 200 աստուածաբաններից 24 հասնում են 70-ամեայ հասակին, այն ինչ նոյն թւով բժիշկներից, Կասպէրի հետազօտութեամբ, միայն 24 հոգի։ Ամուսնութիւնը, անկասկած, բարեյաջող ազդեցութիւն ունի կեանքի երկարատևութեան վրա։ Ամենախորին ծերութիւն համարեա չէ պատահում անպսակ մարդկանց մէջ։ Կեանքի երկարատևութեան գլխաւոր պայմանը, բացի ժառանգական զօրեղ կազմուածքից, համարվում է խելայի կեանքը, առանց որ և է աւելորդ լարումների և անչափաւորութեան։ Բայց որովհետև մեր ժամանակում համարեա աներևակայելի է այդպիսի կեանքը, այդ պատճառով և խորին ծերութեան դէպքեր աւելի և աւելի սակաւ են պատահում։ Մենք յիշեցինք բժիշկների սակաւակեցութեան վրա, միջին թւով, Կասպէրի հետազօտութեամբ։ Սակայն նրանց մէջ ևս լինում են խորին ծերութեան օրինակներ։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 յունվարի։ Յունվարի 16-ին Ձմերային Պալատի մէջ մեծ բալ է նշանակված։ Նորին Մեծութեան գրասենեակի կառավարիչ նշանակված է պալատական մինիստրութեան կօնտրօլեօր Պէտրօվ։ Փարիզի մէջ նորերումս գտնված Եկատերինա II կայսրուհու գրագրութիւնը երևելի գիտնական Դալամբէրի հետ ձեռք է բերել Սուվօրին, որ շուտով կը տպագրի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ փօստային բաժնի նախկին դիրեկտօր Պէրֆիլեվ ազատված է 15,000 րուբլ տուգանքից, որին սենատը նրան դատապարտել էր։ „С. Петербургскія Вѣдомости“ լրագիրը հաղորդում է, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի խորհուրդը օգտակար համարեց, որ արական գիմնազիաների և րէալական ուսումնարանների գիշերօթիկ աշակերտները կարողանան մնալ պանսիօնների մէջ միայն երկու տարի աւելի ուսումնական շրջանի ժամանակամիջոցից և անուղղաները արձակվեն պանսիօնից ոչ թէ ուսումնական տարվայ լրանալուց յետոյ, այլ և ամեն ժամանակ։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊՐԻԿԱԶԸ

Աչքի առաջ ունենալով իրան ներկայացրած այն հարցերը, թէ Պրիկազը իր գործերը վերջացնելու ժամանակ ինչպէս կը վարվի իրան յանձնած գումարների հետ տոմսակներով և խնայողական դրամարկղի տետրակներով և առ ձեռն գրաւների հետ, որոնց համար Պրիկազը պարտքեր է տուել, սրանով յայտնում է հասարակութեանը, որ յիշեալ Պրիկազի գործերը վերջացնելու ժամանակ, որը դեռ ևս չէ նշանակված, նրան յանձնած գումարները ոչինչ վտանգի չեն ենթարկվի, որովհետև ենթադրված է յիշեալ գումարները յանձնել Պետական Բանկի Թիֆլիսի բաժնին հետևեալ գլխաւոր պայմաններով, 1) Առանց ժամանակամիջոցի գումարների վերաբերութեամբ տէրերին իրաւունք է տրվում կամ ստանալ փողը կամ թողնել իբրև բանկի բաժնի մուտք։

2) Ժամանակաւոր գումարների վերաբերութեամբ, որոնք տուած են առանց առանձին պայմանների, տէրերին իրաւունք կը տրվի նրանց առանց ժամանակամիջոցի մուտք համարել և ստանալ նրանց, եթէ մինչև անգամ ժամանակամիջոցն էլ լրացած չը լինի։ Եթէ տէրերը ժամանակամիջոցով տուած գումարները յետ չեն պահանջի և նրանց ցանկութեամբ առանց ժամանակամիջոցի մուտքեր չեն դարձնվի, Պետական բանկի բաժինը մինչև ժամանակամիջոցի լրանալը կը կատարի այն պայմանները, որոնց ունեցել է Պրիկազը։

3) Անձեռնմուխ մուտքերը ենթադրված է դարձնել 4% անընդհատ եկամուտ տուող տոմսակներ։

4) Պետական բանկի բաժնի կից կը բացվի խնայողական դրամարկղ, ուր կը տեղափոխվեն Պրիկազի խնայողական դրամարկղի գումարները։

Ինչ կը վերաբերի առձեռն գրաւներին (իրեղէններ), Պրիկազի գործերը վերջացնելու ժամանակ ենթադրված է յանձնել

բարեկենդան էր և այդ պատճառաւ Ակօ ախպարը թոյլ էր տալիս։

—«Էյ, սամ, Մանան, տես աղջիկներն էլ քէյֆոտեցան, ինչպէս սիրտն են խաղի եդ քայդով» ասաց Պօտօն, Մանանը շարունակեց։

Արխալուղդ կարեցի,
Նախիդրա կօճակ շարեցի,
Էնդլին գնա չան տղայ
Քեզիմէն լաւին ճարեցի։

«Աղջի, եդ ինչ խալթ իս խառնելի» դուրս թռաւ իբրև թէ սաստիկ վշտացած, Մանանի ամուսինը, Սուքօն։

—«Օհօ, վրա բերին միւս նստողները, Սուքօ եդ ինչ է ասելի խանումդ» դրդուելով այդպէս Սուքօյի նախանձը։

—«Քա, խօշ ես չիմ ասողը. մանչու մէկին աղջկայ մէկը վախթով ասիլ է» ասաց Մանանը իւր երկան։

Սուքօն իբր թէ հանդստացաւ եդ բացատրութիւնով և պատասխանեց «էսէնց մի է. դէ ասա ապա, դէ ասա։ Եւ Մանանը աւելի մեղմ ու օրօրոշ կերպիւ սկսաւ երգել։

Դիմաց իմէն քօչ անցաւ
Քօչ քօչին դպաւ, անցաւ,
Նազլու եարիս կրակը
Ոչ վիացաւ, ոչ անցաւ։
Մէ չադըր ունիմ կանանչ է
Մէջի մարդը ճանանչ է,
Բախի խմիլ լաւ բան չէ
Գինի խմէ, խաղ կանչէ։

«Այրիս, Մանան գիդէդ (հօրեղբօր կին) պռռացին ուրախութեամբ երիտասարդները։ Ամենիմէն լաւը եդ է։ Տօ, մանչեր, առաջ արիք, հայդէ «գինի խմէ խաղ կանչէ» ասվեցաւ չի իմացաք»։ Տաքցած գլուխները շարվեցան դարձեալ սեղանի շուրջը և գինու գաւաթները հետզհետէ սկսան դատարկվիլ։ Թուրքերէն մի լաւ և շատ յարմար առած կայ։ «Բիրի եարար, իքիսի կարար, ուչիւ արար դա արար». այսինքն մէկը օգուտ կը տայ, երկուսը բաւական է, իսկ երեքը էլ շարունակ կը վնասել տայ։ Այդպէս և մեր երիտասարդները երրորդը և գուցէ քաներորդն էլ անցած լինելով, էլ շարունակ վնասում էին—«կարմիր ջուրը»։

«Տօ, դէ հերիք է եդ մանչեր», պռռաց Ակօ ախպարը, գնացէք էտղացէն Մաթօս ախպարին, Պօղօ բիձին, ու ինքին... Անտօն ախպարին կանչեցէք մենք էլ մէ «Էծն ու տիկը» խաղանք։ Բիւթիւն դօւք մի պիտի խաղաք. բարեկենդանքը խօշ ձեզի համար չէ մէնակ»։ Ակօ ախպարի որդի Օվանջանը իսկոյն դուրս թռաւ և երկու վայրկեանից յետոյ մարդկանց հետ մէկտեղ ներս մտաւ։ Դոքա Ակօ ախպարի երիտասարդութեան ընկերներն և դըրացիքն էին։ «Աղբար,—ասաց Ակօ ախպարը նորանց, երբ դրացիք նստան տեղերը,—էս ջահէլ ջուհուլը էսօր սուփրընէ խաղցան, հա, խաղցան. մէկ էլ մէնք խաղանք մէ քիչ դահա։ Խօշ, պատւընալով, հիմի խօրթմէկէնա էլ աշխըրքիմէն ձեռք մի պիտի քաշինք եղի։»

—«Շատ լաւ իս ասիլի, Ակօ ջան, ասաց Մաթօս ախպարը. ամքի, քեզի ասիմ իմ միտքիմէն էլ անցնելիս էր եդ, մէկէլ աչեցի մարդ էիր խրկի թէ գայ դէյի։

—«Աղբար դուն բաներնուդ աչեցէք էլի ինչ որ էս մեր պառւութեան վախտի մէնք օր քէյֆ կօնինք, էլի էս մէ թախըմ եէնի-իէթմա (նորաբոյս) մանչիքը չեն կայ անի։ Հիմի ամքի սահանց արածը բան մի է. խաղացածը խաղ մի է օր է։ Հէյ գիտի օրեր բրէ դէյ... Արդանուջ հիմի մարդ մի է մնացած օր է։ Համա նէ խէ. ջահէլ ջուհուլ իշընդա կալդըխ, աղբար։» Այս ասողն էլ Անտօն ախպարը։

—«Վէր կեցիք, հայդէ. վէր Անտօն ախպար, Մաթօս, Պօղօ, տօ դուք էլ վէր կեցիք մանչեր, դէլիկանլիտան (երիտասարդներ) վեր կեցիք «Էծն ու տիկը» խաղանք»։ Ակօ ախպարի այս հրաւէրի վրա ծերերը ոտք ելան և պար բռնեցին, բայց երիտասարդները տեղերից չը խաղցան։ «Պասլիս վախտվամէն մնացած, անհամ, անհոտ խաղերու հետ բան չունիմ» ասում էր ամէն ոք և հրաժարվում խաղալուց։ Մնացին միայն 6—7 ծեր և հասակաւոր մարդիկ։ Սըքա բռնեցին իրար ձեռքն և Ակօ ախպարին պարագլխութեան ներքև սկսան պարել։ Պարբաշիի ձեռքին կար նմանապէս աւելի կոթ, անհնազանդների համար։ Ակօ ախպարը սկսաւ ասել հետևեալ խաղից մի մի տուն և իրանից յետոյ նոյնը կրկնում էր ամբողջ պարող խումբը։

Ախք տեսէք ինչն է կերի խծուն,
Եկան, տեսան գէլն է կերի խծուն
Գէլն է խծուն, էծն է տիկուն, տիկն սրևուն
հալալ է, հալալ է։
Արիք տեսէք ինչն է կերի գէլին,
Եկան տեսան արջն է կերի գէլին։
Արջն է գէլին, գէլն է խծուն, էծն է տիկուն,
Տիկն սրևուն հալալ է, հալալ է։
Արիք տեսէք ինչն է կերի արջին
Եկան, տեսան խոզն է կերի արջին,
Խոզն է արջին, արջն է գէլին, գէլն է խծուն,
Էծն է տիկուն, տիկն սրևուն հալալ է, հալալ է։

Եւ այսպէս պարագլուխը հետզհետէ աւելացնում էր վերջին ոտքին։ Արջից վերջը խոզին կերել է թօփը (հրացան), թօփին կերել է փասը (ժանգ),—փասին կերել է հողը և վերջապէս հողին կերել է ջուրը։ Իւրաքանչիւր տան վերջը այդ բոլորը վերջինից մինչև առաջինը՝ մինչև «հալալ է» բառը պէտք էր ամբողջութեամբ [illegible]։ Եւ որովհետև շատ դիւրին չէր, այդ ամենը ամբողջ միտքը պահել և կարգաւ ասել, ուստի այդպիսիները ստանում էին աւելի կոթի հարուածները։ Մեր ծերերն էլ այս խաղով զուարճացան և գուցէ երիտասարդներից աւելի էլ նորէն ծիծաղեցան և դարձեալ կերան, խմեցին։

Անցաւ կիրակի գիշերը, լուսացաւ մեծ պահոց երկուշաբթի օրը։ Ո՞ւր է դալու զուռնան, ո՞ւր է պարը, ո՞ւր է երգը։ Ամենայն ինչ այնպէս էր այլափոխվել, որ առաջի օրվայ կատարված զանազան խաղ ու խնդումներն մարդ և ոչ իսկ կարող էր մտաբերել։ Այս և այն տան առաջ երևում էին միայն թուրք բօշաներ, որոնք մուրում էին բարեկենդանի աւելցուցները...

Առաքել Սարուխանեանց

նրանց բանկի բաժնին, որը ընդունելով Պրիկալի պարտքով տուած գումարները, դրաւ դրած իրեղէնները կը վերադարձնի ըստ պատկանելոյն։

Քարտուղար Զ ա վ ի ս կ ի. Քարտուղարի օգնական Ս տ ե ր պ օ լ ի ն.

1—1

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴԸ պատիւ ունի յայտնել ի գիտութիւն ընկերութեան յարգելի անդամների, որ կիրակի, ամսիս 15-ին, առաւօտեան 11 ժամին, Արծրունու Թատրոնական դահլիճում, տեղի է ունենալու Ընկերութեան ընդհանուր ժողովի նիստը ընկերութեան ներկայ 1884-ի ՆԱԽԱՀԱՇՈՒԻ ԾՐԱԳԻՐԸ քննելու և հաստատելու համար։

ՎՈՐՈՆՑՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑՈՒՄ, 6-դ ՄԱՍՈՒՄ ԳՏՆՎՈՂ ԾՈՎԻԱՆՕՎԻ ԲԱՂԱՆԻՔՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ ՇԱՀԲԱԶ-ԲԷԿԸ, սրանով պատիւ ունի յայտնել պատուելի հասարակութեանը, որ 1884 թ ւ ի յ ո ւ ն վ ա ր ի 1-ից **ԲԱՑՎԱԾ Է ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՂՋԿԱՆՑ** բաղնիք, 5 կօպէկ մինչև 10 տարեկան հասակը, և բարձրը 10 կօպէկով. յետոյ պակսեցրած են գները առանձին նոմէրների համար, օրինակ. № 1, որը 1 րուբլ արժէր, այժմ 80 կ. արժէ. № 2, որ արժէր 80 կ., այժմ 60 կ. արժէ. № 3—60 կ., իսկ այժմ 50 կ. արժէ։ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ բաղնիքը քիսաքողներով միասին արժէ 10 կ., իսկ առանց նրան 5 կօպէկ։ Աղջկանց ընդհանուր բաղնիքը միայն կիրակի օրերը ազատ չի լինի։ Տաքութիւնը բոլոր բաժիններում 35° է. բաղնիքը երկու մուտք ունի։

3—3

ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿԻԱ, ՎՈՐՕՆՑՕՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԴԷՊ)

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԸ ԱՄԵՆ ՕՐ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ։

Ունի սենեակներ հիւանդների և ծննդկանների համար, օրական 2-ից մինչև 4 մանէթ և ամսական 50-ից մինչև 100 մանէթ վարձով։ Երթևեկ հիւանդները վճարում են խորհրդի համար 50 կ.։ Հիւանդանոցի բոլոր բժիշկների համախորհրդի (կօնսիլիում) համար 3 մանէթ, չքաւորները անվճար։

Հիւանդները ամեն օր ընդունվում են.

Առաւօտեան՝ 9—12 ժամ, ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—վիրաբուժական, վեներական և աամի ցաւերի համար։

ն 10—10½ ժ. ՐՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—մանկական, ներքին և կանանց ցաւերի։

10—11 ժ. (կիրակի, չորեքշաբթի և ուրբաթ) ՐԷՅԽ—աչքացաւի։

11½—12½ ժ. (երկուշաբթի), ԲԱԲԱՅԵԱՆ—ներքին և ջղային ցաւերի։

Ե ր ե կ ո յ ե ա ն՝ 5½—6½ ժ.—ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—ամեն օր։

ԲԱԲԱՅԵԱՆ և ՐՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—չորեքշաբթի և շաբաթ։

Հ ա մ ա խ ո ր հ ո ւ ր դ (հիւանդանոցի բոլոր բժիշկների)—չորեքշաբթի և շաբաթ—6½—7½ ժամը երեկոյեան։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ (բնակվում է նոյն հիւանդանոցում)։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է Սարգիս Սարգսեանցի

„ԱԳՈՒԼԵՑՈՑ ԲԱՐԲԱՌԸ“

(Զօկերի լեզուն)

լեզուագիտական հետազօտութիւն.

Թիֆլիսում—կենտրօնական գրավաճառանոցում. Երևանում—Ն. Սիմօնեանցի գրավաճառանոցում. Մօսկվայում—հեղինակի մօտ, հետևեալ հասցէով. Москва, Покровка, д. Сиротинина. 2—3

ՍԱՊՕՆ

Գլիցերինի, նշէ, վարդի, կարբօլեան, լատուշի, բրնձի և այլն մեծ քանակութեամբ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ։ Նոյն տեղը օդէկօլօն և տուալէտի ուրիշ պատկանելիքներ 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

8—12

Մի երիտասարդ, աւարտած Պետերբուրգում **„ԿՈՄՄԵՐՉԵՍԿԻ ԿՈՒՐՍԵՐԸ“** ցանկանում է գտնել բուխգալտերի տեղ. հասցէն թողնել „Մշակի խմբագրատանը։ 4—5

Ցայտնի և տաղանդաւոր բանաստեղծ ՍԷՅԱՏԻ (Կապիտան Պետրոս-բէգ Մատաթեանց) ընտիր բայց անտիպ մնացած բանաստեղծութիւնները փոշու տակից և կորստեան ճանապարհից ազատելու համար հատորներով հետզհետէ լոյս աշխարհ պիտի հանեմ։ Ամենայն ինչ պատրաստ շուտով մամուլի տակ կը մտնէ իմ սեպհական տպարանում արագատիպ մեքենայով։ Առայժմ կը տպվի երեք հատորիկը միասին, կանխիկ բաժանորդագրվողների համար մի րուբլի. տպագրվելուց յետոյ գինը կը բարձրանայ։

Ցանկացողները թող շուտով մեզ հասցնեն իրանց բաժանորդագինը հետևեալ հասցէով.

Въ Баку. Въ типографію Александра К. Касабова.

Ա. Ղասապեանց։

14—20

ԵՐԿԱԹԻ ԳՆԻ ՊԱԿԱՍԵԼՈՒ ՊԱՏՃԱՌՈՎ 10% զիջումն է անվում ամեն տեսակ երկաթի մահճակալների համար, որոնք արդէն ծախվում են 25% էժան, քան որ և է տեղ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ**։ Նոյն տեղը ստացված է մեծ քանակութեամբ ամենաառաջին տեսակ ֆու-չու-ֆու թէյ առաջին հունձի 2 րուբլ ֆունտը մաքուր թէյի, առանց թղթի։ Այդ թէյն ծախվում է ամեն տեղ 3-ից մինչև չորս րուբլի։ Շորերի առևտուրը վերջացնելու պատճառով, կանանց զօլմաները և այլ շորեր ծախվում են 20% զիջումով։ 3—10

ՀԻԱՆԱԼԻ ՖՈՒ-ՉՈՒ-ՖՈՒ-ԹԷՅ մինչև այս տարվայ վերջը ծախվում է 1 ր. 60 կ. ֆունտը ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. Հարկաւոր չէ 2 ր. 20 կ. կամ 2 ր. 50 կ. վճարել ուրիշ տեղ վատ թէյի համար։ Նոյն տեղ էժան վաճառվում են արհեստական ծաղիկներ ապակէ ծածկոցներով, լամպաներ, գլխարկներ, դրապ, տրիկօ և ուրիշ շատ ապրանքներ ԿԻՍԱԳՆՈՎ։

7—10

ВЪ КАНЦЕЛЯРІИ ВОЕННАГО ГУБЕРНАТОРА КАРСКОЙ ОБЛАСТИ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА ГАЗЕТУ

„КАРСЪ“

НА НАСТОЯЩІЙ 1884 ГОДЪ.

Газета „КАРСЪ“ въ настоящемъ 1884 году будетъ издаваться совершенно на тѣхъ-же основаніяхъ, какъ и въ прошломъ году, по той-же программѣ и подъ тою-же редакціею.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ: съ доставкою и пересылкою въ годъ *три рубля*, за четыре мѣсяца *одинъ рубль*. Подписка принимается *въ Канцеляріи Военнаго Губернатора*, куда адресуютъ свои требованія и иногородные.

Отъ редакціи. Газета „Карсъ“ имѣетъ ближайшею цѣлью всестороннее изученіе новопріобрѣтенной Области и распространеніе въ обществѣ вѣрныхъ и точныхъ свѣдѣній, какъ о нынѣшнемъ ея состояніи, такъ и о мѣропріятіяхъ, направленныхъ къ ея развитію и благоустройству. Цѣль эта можетъ быть достигнута въ той мѣрѣ, въ какой лица, имѣющія по своему положенію возможность собирать свѣдѣнія по тѣмъ или другимъ вопросамъ, касающимся Области, ея населенія и расположенныхъ въ ея предѣлахъ частей войскъ, выразятъ свое сочувствіе газетѣ и пожелаютъ оказать ея редакціи просвѣщенное свое содѣйствіе сообщеніемъ имѣющихся въ ихъ рукахъ свѣдѣній и матеріаловъ; по тому мы просимъ этихъ лицъ не отказать намъ въ своемъ участіи и поспѣшить приведеніемъ въ порядокъ и сообщеніемъ редакціи находящихся у нихъ матеріаловъ; самая разработка этихъ матеріаловъ можетъ быть сдѣлана и въ редакціи, а потому литературные недостатки ихъ ни малѣйшимъ образомъ не должны стѣснять авторовъ ожидаемыхъ сообщеній.

1—3

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА ГАЗЕТУ

„КАВКАЗЪ“

НА 1884 ГОДЪ.

Газета будетъ издаваться совершенно на тѣхъ-же основаніяхъ, какъ и въ прошломъ 1883 году, по той-же программѣ и подъ тою-же редакціею.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ: съ доставкою въ Тифлисѣ: на годъ—11 р. 50 к.; на полгода—6 р.; на три мѣсяца—3 р. 50 к.; на одинъ мѣсяцъ—1 руб. 50 коп.

Съ пересылкою иногороднымъ: на годъ—13 р.: на полгода—7 р.; на три мѣсяца—4 р.; на одинъ мѣсяцъ—1 р. 75 коп.

Подписка принимается въ Тифлисѣ, въ конторѣ газеты «Кавказъ», на Дворцовой улицѣ въ домѣ № 5, Сараджева. Иногородные подписчики адресуютъ свои требованія: въ Тифлисъ въ редакцію газеты «Кавказъ».

Иногородные могутъ подписываться лишь съ 1-го числа каждаго мѣсяца. 3—3

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՉԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ։ Ջեմօդաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվօյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.։

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյամաններ, ութոներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ։

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների մոմակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի դգալներ 4 ր. 50 կ. և թանգ, թէյի դգալներ ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.։

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի։

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ ռէվօլվէրների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան վեշալկաներ, կչիռքներ։ Անգլիական և ամերիկական կլեօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը։

Մշտապէս ունեմ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՕՆԻ, թէյի համար խմորեղէն էյնեմի, ՌԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդէկօլօն) ծխող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ զալանտերէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, զարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փոստի թուղթ, ծրարներ և այլն։

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ։

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս։

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. **М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.**

97—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Января 1884 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час., Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.